

Тайна РОСЕНКО
студентка факультету фінансів
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник:
к.е.н. ст. викладач кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Петрушка О. В.

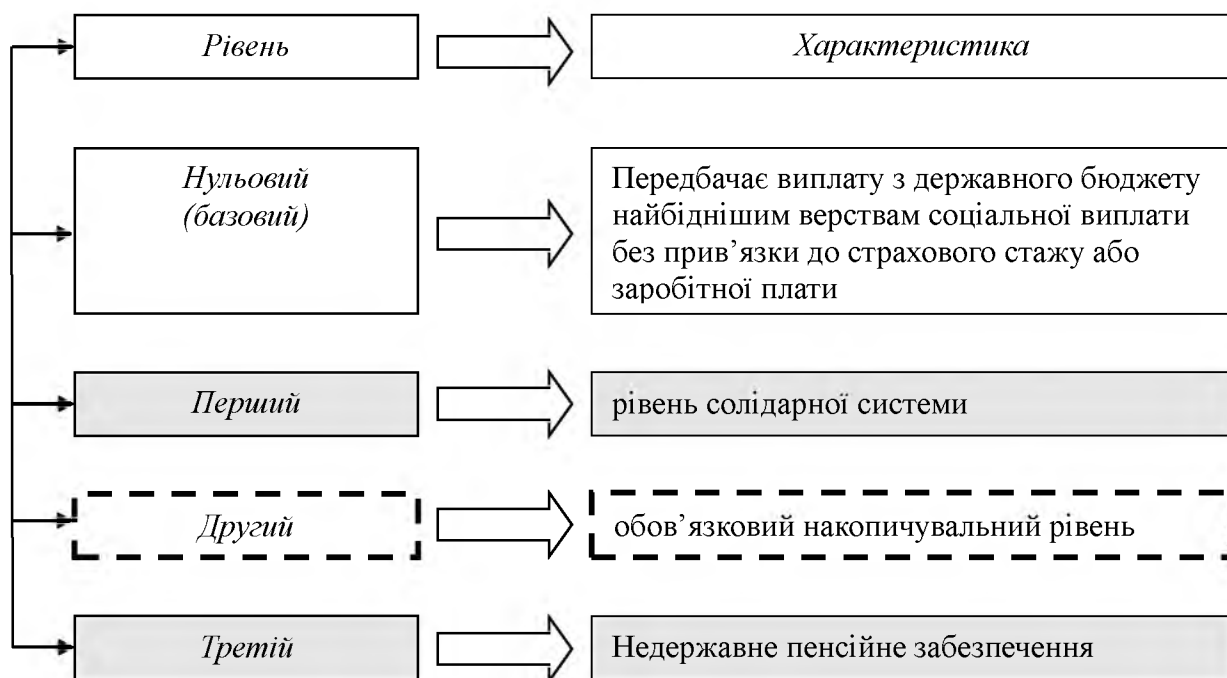
ДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Однією з найважливіших функцій держави є соціальний захист громадян. Стан економіки та державного регулювання соціальних процесів впливає на рівень соціального захисту і пенсійного забезпечення, що реалізується через систему соціального страхування та виплату соціальної допомоги з бюджету держави. Головне завдання пенсійного страхування полягає в підтримці життєдіяльності тих категорій громадян, які досягли похилого віку (визначеного законодавством як пенсійний) чи втратили працездатність і визнані інвалідами, через що не можуть забезпечити собі мінімально необхідний рівень доходу. Здійснюється це завдання через виплату доходу у вигляді пенсій. Пенсійне забезпечення в Україні на сьогоднішній день не виконує належним чином свого головного завдання, оскільки розмір пенсій здебільшого не дає можливості підтримувати нормальний рівень життєдіяльності. Тому, на сьогодні є актуальними питання реформування вітчизняної пенсійної системи.

Одна з основних проблем соціального страхування полягає в недостатності коштів Пенсійного фонду України для виплати пенсій. Тому, упродовж 1991-2018 рр. відбулися неодноразові зміни в законодавстві, що регулює пенсійне страхування. Стаття 2 основного закону про пенсійне забезпечення – Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. № 1058-IV [1] визначає структуру системи пенсійного забезпечення, яка передбачає функціонування трьох рівнів. Незважаючи на це, функціонування накопичувальної системи державного пенсійного страхування з того часу не було запроваджено.

Саме тому, вже восени 2017 р. були здійснені перші кроки щодо реформування пенсійної системи. Вони не були кардинальними та стосувалися, в першу чергу, осучаснення пенсій та підвищення мінімального страхового стажу для виходу на пенсію з 15 до 25 років (починаючи з 1 січня 2018 р.).

Також було прийнято рішення про наступний етап реформи, який передбачає введення обов'язкового накопичувального рівня. Законом України № 2148-VIII внесені зміни до п. 9 Прикінцевих положень Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. № 1058-IV, а саме: перерахування страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування запроваджується з 1 січня 2019 року [1]. Для того щоб накопичувальна система запрацювала, Закон № 2148-VIII передбачає створення Кабінетом Міністрів України інституційних компонентів функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування (див. рис.1).

Умовні позначення:

- діючі рівні в Україні

- заплановане впровадження з 1 січня 2019 р

Рис. 1. Структура пенсійної системи України*

*Джерело: складено автором самостійно на основі [1;2].

Накопичувальний пенсійний фонд - це цільовий фонд, на який надходять внески застрахованих людей. Таким чином, кошти на старість кожен працівник буде накопичувати сам для себе, щомісяця відкладаючи у накопичувальній системі частину своєї заробітної плати (від 2 до 7%). Накопичувальна система функціонуватиме паралельно із солідарною як механізм додаткових можливостей для людини і держави. Більше того, особливістю накопичувальної системи є можливість передачі накопиченого ресурсу в спадщину, на відміну від солідарної пенсійної системи.

Згідно з чинним законодавством [1]:

1) грошові кошти системи II рівня від самого початку мають акумулюватися у Накопичувальному фонді, обов'язки адміністратора щодо якого покладаються на Пенсійний фонд України;

2) лише через два роки учасники системи II рівня матимуть право вибору: залишити накопичені кошти у квазідержавній структурі чи переспрямувати їх у недержавний сектор.

Основними позитивними властивостями накопичувальної системи державного пенсійного страхування є спроможність посилити мотиваційні чинники населення до участі в пенсійному страхуванні. У цій системі наявний набагато тісніший зв'язок між здійсненими внесками й одержаними виплатами, аніж у солідарній пенсійній системі, що дає змогу послабити патерналістські настрої в суспільстві. Крім цього, накопичувальна пенсійна система служить потужним регулятором фінансової системи та ринку інвестиційних ресурсів [3].

У даному разі, для впровадження накопичувальної складової пенсійної системи, по-перше, необхідна розробка нормативно-правової бази для забезпечення ефективного захисту учасників пенсійної системи, а також попередження зловживань на фінансових ринках та приведення її у відповідність до міжнародних стандартів. Такими стандартами є принципи Міжнародної організації пенсійних наглядових органів (IOPS), яка об'єднує органи різних країн, що здійснюють нагляд за діяльністю з приватного пенсійного забезпечення. По-друге, необхідно забезпечити сталий розвиток фінансового ринку, як запоруки економічного зростання країни. Оскільки залучення фінансових ресурсів до системи соціального страхування сприятиме економічному зростанню країни загалом.

Література:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-24?CVN54ZiRiaI4pUs8sh>.

2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03.10.2017 № 2148-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2148-19?CVN72ZiRiaQbZHI4pUs80msh8Ie6>.

3. Петрушка О. Накопичувальна система державного пенсійного страхування: переваги та ризики запровадження в Україні. Світ фінансів. 2015. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2015_1_12.

Анастасія СИДОРУК

студентка факультету фінансів

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник:

к.е.н. ст. викладач кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Петрушка О. В.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

В Україні характерний низький рівень охоплення населення послугами недержавного пенсійного страхування, що в перспективі знижує його роль у фінансуванні потреб пенсіонерів. В першу чергу, це пов'язано з низьким рівнем доходів, і, відповідно, можливістю здійснення відрахувань на потреби пенсійного страхування на добровільних засадах. Ще одним чинником, що обмежує розвиток добровільного страхування є низький рівень довіри населення до установ фінансово-кредитної сфери та обмеженістю фінансових інструментів для інвестування акумульованих коштів учасників НПФ. Враховуючи ці чинники, можна зробити висновок, що недержавне пенсійне страхування можливе лише в довгостроковому періоді в якості вагомого доповнення до державної складової пенсійної системи України.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ) є суб'єктами довгострокових фінансових вкладень, внаслідок чого мають велику кількість ризиків, що, в свою чергу, ускладнює їх розвиток та впровадження. В табл. 1 наведена класифікація ризиків та шляхи їх мінімізації. З цих даних можна зробити висновки, що відповідальність за частину ризиків лежить на державі та не залежить від участі НПФ.